

Вера Јовановић

**МЕЂУНАРОДНИ НАУЧНИ СКУП ИЗ
ФРАНЦУСКЕ ЛИНГВИСТИКЕ И ДИДАКТИКЕ
EXPRESSION DE L'ESPACE ET DU TEMPS EN
FRANÇAIS: QUELLES FORMES POUR QUELS SENS?
Београд, 23–26. март 2011.**

Међународни научни скуп *Expression de l'espace et du temps en français: quelles formes pour quels sens?* одржан је 23–26. марта 2011. у Београду. У организацији скупа учествовали су Удружење професора француског језика Србије, Универзитет у Београду и Филолошко-уметнички факултет у Крагујевцу, као и два научно-истраживачка центра из Француске – Grammatica, са Универзитета Артоа у Арасу, и LaTTiCe (Langues, Textes, Traitements Informatiques, Cognition), који делује у оквиру француског Националног центра за научна истраживања (CNRS).

На скупу је учествовало 50 излагача из Француске, Србије, Румуније, Швајцарске, САД и Црне Горе. Универзитетски наставници, научни истраживачи и професори француског језика окупили су се на једном месту да би представили своја истраживања и покушали да дају одговоре на различита занимљива питања која се односе на изразе простора и времена у Језику и језицима. Радни језик конференције био је француски. Током четири дана скупа представљен је 41 рад у оквиру четири тематске секције: 1) *Verbes et noms locatifs: de l'espace à l'aspect. Sémantique et morphologie*, 2) *La temporalité: regards croisés. Approche syntaxique des faits spatio-temporels*, 3) *Focus sur les prépositions: de l'espace au discours*, 4) *De l'analyse à l'enseignement des faits spatio-temporels*. Рад у секцијама се одвијао кроз излагања и дискусије.

Скуп је свечано отворио амбасадор Републике Француске у Србији Франсоа Гзавије Денио и истакао значај одржавања овог француско-српског научног скупа из области лингвистике. Учеснике скупа поздравили су проф. др Александра Вранеш, декан Филолошког факултета у Београду, у чијим просторијама је скуп одржан, као и један од главних организатора и иницијатор овог скупа, професор француске лингвистике др Дејан Стошић са Универзитета Артоа у Арасу. Рад скупа је започео пленарним излагањем професорке Маје Хикман (Maya Hickmann, CNRS, Université Paris 8) на тему „*Typologie et acquisition du langage: implications cognitives de la diversité des langues*“, у којем се разматра улога типолошких ограничења у погледу усвајања аспектуалних и темпоралних категорија и спа-

цијалних израза, као и утицај специфичних особина језика на одређене аспекте когнитивне организације.

Првог дана скупа, у оквиру секције *Verbes et noms locatifs: de l'espace à l'aspect. Sémantique et morphologie*, изложено је 9 реферата. Мишел Орнаг (Michel Aurnague, CNRS, Université de Toulouse-Le Mirail) у излагању под насловом „De l'espace à l'aspect (interne): les bases ontologiques des procès de déplacement“ предложио је нови приступ дефинисању спацијално-темпоралне категорије глагола кретања у француском, с освртом на њихово понашање у домену *aktionsarta*. Истом категоријом глагола бави се и Дени ле Пезан (Denis Le Pesant, Université Paris Ouest), који је излагао на тему „L'importance des propriétés de sous-catégorisation, de diathèses et de modes d'action dans la classification des verbes de déplacement“. О феномену глаголске префиксације у оквиру језичког израза просторних и аспектуалних концепата на примеру глагола кретања говориле су Златка Генчева (Zlatka Guentchéva, CNRS) и Елени Валма (Eleni Valma, Université Lille 3) у раду под насловом „Préverbation: de l'expression spatiale aux valeurs aspectuelles (approche à visée typologique)“. Анализу интерференције категорија аспекта, просторне локализације и семантичког концепта евалуације са морфолошког становишта изложила је Дани Амио (Dany Amiot, Université Lille 3) у реферату „Aspect, localisation et évaluation en morphologie“. Франсин Герхард-Краит (Francine Gerhard-Krait, Université de Strasbourg) у свом излагању на тему „Du nom de localisation *place* aux verbes de déplacement *déplacer, replacer*: quelques questions de legs d'appropriations sémantiques“ говорила је о семантичком наслеђу глаголских деривата насталих од именице *place*. У реферату под насловом „Traduire / traduction: du mouvement au changement d'état“, који говори о именицама изведеним од глаголских основа, које спадају у тзв. Хусерлове *noms d'idéalité*, Нели Фло (Nelly Flauch, Université d'Artois) покренула је интересантно питање карактеризације именице *traduction* као стања и као кретања, односно догађаја. Пленарни излагач Маја Хикман је у оквиру ове секције, у коауторству са Татјаном Јаковљевом (Tatiana Iakovleva, CNRS, Université Paris 8), полемисала на тему „Contraintes typologiques dans l'acquisition d'une langue étrangère: l'expression du mouvement chez les apprenants russophones du français“. У овом реферату су са типолошког становишта изложена запажања о усвајању израза кретања у француском језику код русофоних ученика. О проблему датирања догађаја и дефинисању појма датума говорила је Даниел Ван де Велд (Danièle Van de Velde, Université Lille 3), у излагању насловљеном „La datation des événements“. Ришар Иг (Richard Huyghe, Université Paris 7) говорио је о интерсекцији просторних и темпоралних језичких израза, и то на примеру номиналних синтагми за обележавање догађаја у реферату под називом „Les GN événementiels dénotent-ils des entités spatiales?“.

Компаративистички приступи категоријама темпоралних и спацијалних израза изложени су у 13 реферата другог дана скупа, у оквиру секције *La temporalité: regards croisés. Approche syntaxique des faits spatio-temporels*. Српски романисти Тијана Ашић (ФИЛУМ) и Веран Станоје-

вић (Филолошки факултет у Београду) изложили су занимљиво виђење заједничке концептуалне основе глаголских времена и временских предлога у реферату под називом „Existe-t-il une base conceptuelle commune pour les temps verbaux et les prépositions temporelles?“. Истакнути лингвисти из Швајцарске Луј де Сосир (Louis de Saussure, Université de Neuchâtel) и Бертран Стиул (Bertrand Sthioul, Université de Genève) представили су прагматичку анализу тзв. надсложених глаголских времена у француском језику у реферату „Le(s) passé(s) surcomposé(s): analyse pragmatique“. Еманиел Лабо (Emmanuelle Labeau, Aston University) и Жак Брес (Jacques Bres, Université Montpellier 3) бавили су се глаголима кретања *aller* и *venir* у француском као носиоцима глаголских аспектуалних перифраза у раду „Aller contre venir: comment expliquer la prédominance de la périphrase itive en français“. О интерференцијама граматичког (глаголског) и лексичког аспекта у српском и француском језику у оквиру контрастивног приступа српском перфекту и његовим преводним еквивалентима у француском говорила је Вера Јовановић (ФИЛУМ) у реферату „Comment traduire le parfait serbe en français“. Еугенија Аржока (Eugenia Arjoca, Université de Timișoara) излагала је о аористу у француском и румунском у раду „Convergences et divergences dans l'emploi du passé simple en français et en roumain“. Истим глаголским обликом бавила се и Маријана Петровић (CNRS, Université de Nantes) у излагању под називом „Passé simple, parfait simple, aoriste: français, valaque, roumain, serbe“, у којем је изнела резултате контрастивне анализе аориста у француском, влашком, румунском и српском. Ани-Клод Демањи (Annie-Claude Demagny, Université Paris 8) у свом раду „L'expression de la temporalité par l'apprenant adulte anglophone du français L2 dans une tâche à visée spatiale“ представила је резултате истраживања усвајања израза за темпоралност код одраслих англофона који уче француски језик. Мари Ламер (Marie Lammert, Université de Strasbourg) у излагању „Où est ailleurs ? Sémantique lexicale de l'adverbe spatial ailleurs“ бавила се семантичким одређењем просторног адверба *ailleurs* у француском језику. У реферату под називом „Relations spatiales et temporelles exprimées par les compléments du nom et de l'adjectif en français et en roumain“ Марија Тенкеа (Maria Tenchea, Université de Timișoara) са контрастивног полазишта изнела је своја запажања о просторним и временским односима енкодираним именским и придевским допунама у француском и румунском језику. О темпоралним употребама спацијалног адверба *ici* у француском језику говорила је Ан ле Драулек (Anne Le Draoulec, Université Toulouse 2) у реферату под називом „Ici du côté du temps“, који је написала у коауторству са истакнутом лингвисткињом Андре Боријо (Andrée Borillo, Université Toulouse 2). Татјана Самарџија-Грек (Филолошки факултет у Београду) у излагању „Temps et espace dans les propositions relatives postposées et temporelles antéposées“ указала је на синтаксичке особености различитих темпоралних и спацијалних израза у релативним и темпоралним зависним реченицама у француском. Ража Гмир-Езин (Raja Gmir-Ezzine, Université Paris 3 Sorbonne) указала је на мо-

гућност превербалне позиције израза за простор и време и њихово преузимање улоге субјекта у раду „L'expression actancielle de l'espace et du temps en français“. Јасна Татар-Анђелић (Универзитет Црне Горе) представила је реферат под насловом „Oppositions entre l'infinitif complément du verbe de perception et la proposition subordonnée complétive régie par les verbes de perception dans l'optique de leur traduction en serbo-croate (BCMS)“.

Трећи дан скупа био је посвећен рефератима који се баве проблематиком просторних предлога, обједињених под заједничким називом Focus sur les prépositions: de l'espace au discours. У овој секцији представљено је 10 реферата. Филип Греа (Philippe Gréa, Université Paris Ouest) у излагању на тему „Le centre est-il au milieu? Pour une approche phénoménologique et gestaltiste de la localisation“ изнео је став да препозиционалне синтагме *au centre de* и *au milieu de* немају исти денотат, на шта указују разлике и ограничења у дистрибуцији ова два израза, а такав закључак је базирао на гешталт теорији. О временско-аспектуалним и просторним значењима синтагми *en N* и *en plein N*, у којима се јављају и именице које означавају место и оне које означавају радње, говорила је Полин Ас (Pauline Hass, Université Artois, CNRS) у раду „Etude sémantique de *en* vs *en plein*: localisation spatiale et/ ou temporelle“. Емилија Илжер из Француске (Emilia Hilgert, Université de Reims) расправљала је о проблему просторне интерпретације препозиционалног микросистема, који чине *parmi*, *entre* и *d'entre* у реферату насловљеном „*Parmi / entre / d'entre les N* et le problème de leur interprétation spatiale“. Чувени француски лингвиста Франсис Корблен (Francis Corblin, Université Paris 4 Sorbonne) представио је рад о локативном и дирекционалном значењу предлошких израза уведених предлогом *à* под насловом „Locus et telos: aller à l'école, être à la plage“. У излагању под називом „Approximation et proximité temporelle et spatiale dans le système prépositionnel en français et en bulgare“ Гергина Ангелова (Gergina Anguelova, Université Paris 7) представила је резултате контрастивне анализе временско-просторних предлога *кџт* и *около* у бугарском и њихових преводних еквивалената у француском језику. Полисемичност предлога *par* у роману Андреја Макина разматрала је Селена Станковић (Филозофски факултет, Косовска Митровица) у реферату под називом „Preposition *par* en tant que marqueur d'espace et de temps et ses équivalents serbes dans *Le Testament français* d'Andreï Makine“. Дејан Стошић (Université d'Artois, Grammatica) уједно је и са синхронијског и са дијахронијског становишта анализирао морфосинтаксички статус израза *en passant par*, који пролази кроз процес граматикализације. Резултате свог истраживања о предлозима *depuis*, *dès* и *à partir de* као маркерима полазне тачке и у темпоралном и у спацијалном домену изложила је Вероник Ларе (Véronique Lagae, Université de Valenciennes) у раду „Marqueurs du point de départ spatial et temporel antéposés: une comparaison de *depuis*, *dès* et *à partir de*“. Мирјам Бра (Myriam Bras, Université Toulouse 2) и Катрин Шнедекер (Catherine Schnedecker, Université de Strasbourg) говориле су о наизглед хомонимним изразима за представљање временског редосле-

да и просторног поретка у реферату „Dans un (premier+second+n-ième) temps vs en (premier+second+n-ième) lieu: qu'est-ce qui fait la différence?“. О утицају семантизма именице *fond* на прагматичку вредност различитих препозиционалних синтагми у којима се јавља, и то са дијахронијског полазишта, почев од старофранцуског до модерног француског језика, говорили су Бенжамен Фагар (Benjamin Fagard, Lattice) и Лор Сарда (Laure Sarda, Lattice) у излагању под насловом „Le *fond* et sa mise en discours. Approche diachronique de *au fond*, *sur le fond*, *dans le fond*“.

Осам реферата дидактичке оријентације представљено је четвртог дана, у секцији De l'analyse à l'enseignement des faits spatio-temporels. Рад о дидактици темпоралности у француском језику на тему „Futur antérieur et conditionnel en français: point référentiel et point de vue“ изложио је Анри Портин (Henri Portine, Université de Bordeaux 3), разматрајући усвајање глаголских облика anteriорног футура и кондиционала. Професор Филолошког факултета у Београду Тајјана Шотра, залажући се за комуникативни приступ настави и усвајању језика, разматрала је темпоралне и спацијалне изразе у Јонесковој драми у реферату под насловом „Didactique des expressions temporelles et spatiales à travers une situation énonciative: quelle forme pour quel sens dans la pièce de Ionesco *Le roi se meurt*?“. Мариана Питар (Mariana Pitar, Université de Timișoara) говорила је о изразима за време и простор у вежбама за учење језика мултимедијалног карактера које се могу наћи на интернету у излагању на тему „L'expression du temps et de l'espace dans les exercices multimédia“. Применом лингвистичких резултата у настави француског као страног језика у домену усвајања глагола кретања бавиле су се Сесил Бриле (Cécile Bruley, Université Paris 3) и Ан Трикно (Anne Triquetot, Université Paris 5) у реферату под насловом „Entre linguistique et didactique: l'intérêt de l'analyse sémantique et morphologique des verbes dits „à potentiel spatial“ dans l'enseignement des combinatoires verbes/ prepositions en FLE“. Рад о квази синонимним адвербима *soudain* и *soudainement* на тему „*Et soudain, patatras ! Soudain vs soudainement: une question de point de vue ?*“ јавности су представиле Естел Молин (Estelle Moline, Université du Littoral Côte d'Opale) и Флорика Хрубару (Florica Hrubaru, Université de Constanta). О аспектуалним значењима темпоралних израза у француском и румунском излагала је Адина Тиху из Румуније (Adina Tihu, Université de Timișoara) у реферату „O dată, de două ori, ... de nenumărate ori / une fois, deux fois, ... maintes fois. Remarques sur les aspects unique, itératif et fréquentatif dans l'expression du temps en roumain et en français“. Ангелина Александрова (Angelina Alexandrova, Université de Strasbourg) у контрастивној анализи под називом „*Enfant, j'ai jamais les épinards: l'expression nominale du temps*“ говорила је о специфичној употреби именице без члана са временским значењем на почетку реченице, која тако добија деиктичко значење. И коначно, Жан-Кристоф Питави (Jean-Christophe Pitavy, Université de Saint-Etienne) својим рефератом на тему „*Belgrade, on est passé pas loin, mais on n'est jamais allés: le cas des SN de lieu antéposés en français*“ затворио је овај динамичан и веома занимљив

научни скуп, којим је започела нова сарадња између српских и иностраних научних истраживача који се баве француским језиком.

За нешто детаљнији увид у проблематику којом се баве наведени реферати јавности је доступна књига реферата коју је приредио др Дејан Стошић.

Примљен септембра 2011.

Прихваћен за штампу децембра 2011.